

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul de Lege cu privire la organizațiile necomerciale

Numele inițiatorului și a autorului, precum și a participanților la elaborarea proiectului.
Scopul și obiectivele urmărite.

Ministerul Justiției propune pentru adoptare Proiectul de Lege privind organizațiile necomerciale. Proiectul este elaborat în vederea executării pct. 2 (Capitolul XVIII – Societatea civilă) din Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova pentru 2016-2018. Scopul proiectului este îmbunătățirea cadrului legal cu privire la organizațiile necomerciale pentru a corespunde cu standardele internaționale și europene privind libertatea de asociere (instrucțiunilor comune ale OSCE / ODIHR și ale Comisiei de la Veneția privind libertatea de asociere).

Obiectivele proiectului de lege vizează în principal:

- a) uniformizarea cadrului legal care reglementează activitatea sectorului necomercial;
- b) eliminarea restricțiilor pentru anumite categorii de persoane de a constitui și participa în calitate de fondatori, membri sau conducători în cadrul organizațiilor necomerciale;
- c) reglementarea clară a structurii organelor de autoadministrare a organizațiilor necomerciale și a competențelor acestora;
- d) reformarea mecanismului de înregistrare a organizațiilor necomerciale și simplificarea procedurii de înregistrare a acestora;
- e) eliminarea restricțiilor teritoriale de activitate a organizațiilor necomerciale;
- f) asigurarea unor garanții suplimentare menite să protejeze libertatea de asociere;

La elaborarea proiectului au participat specialiștii din cadrul Ministerului Justiției, experți independenți, precum și reprezentanți din partea societății civile: Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Centrul Dialog-Pro, Centrul Contact Chișinău, Centrul European pentru Drept Necomercial, Fundația Est Europeană.

Expunerea problemelor abordate în proiect prin prisma cadrului normativ în vigoare, argumentarea necesității de reglementare, evidențierea elementelor noi

Proiectul de lege urmează să reglementeze în mod unitar și în condiții de egalitate: constituirea, înregistrarea, reorganizarea și încetarea activității asociațiilor obștești, fundațiilor și instituțiilor private (în continuare organizații necomerciale). În prezent aceste forme de asociere sunt reglementate prin legi separate, iar în cazul formei de organizare „Instituție privată”, cadrul legal special lipsește.

Modificările aduse prin noul cadru normativ vizează trei dimensiuni principale: constituirea și înregistrarea organizațiilor necomerciale; organizarea activității și organele de autoadministrare; rigorile de transparență și procedura de atribuire a statutului de utilitate publică.

Constituirea și înregistrarea organizațiilor necomerciale. Proiectul de lege stabilește principiile de constituire și înregistrare a organizațiilor necomerciale în conformitate cu standardele internaționale și europene privind libertatea de asociere. Proiectul elimină restricțiile teritoriale curente de activitate a asociațiilor obștești (locale, regionale, republicane, internaționale), precum și restricțiile ce se referă la anumite categorii de persoane (funcționarii publici, persoanele ocrotite, nerezidenții, persoanele juridice) care în prezent nu pot fi fondatori, membri sau conducători în organizații necomerciale. Noua lege asigură posibilitatea tuturor persoanelor fizice și persoanelor juridice private de a constitui benevol organizații necomerciale (Art. 2 și 11 din proiectul de lege).

Proiectul de lege stabilește exhaustiv actele necesare pentru înregistrarea organizației necomerciale pentru asigurarea unei proceduri previzibile de înregistrare (art. 13). Este micșorat termenul de înregistrare al organizațiilor necomerciale, de la 30 la 15 zile (precum și se mărește termenul în care actele de constituire pot fi prezentate la organul înregistrării de stat, de la 30 de zile la trei luni (art. 13. Alin 7).

Proiectul prevede obligația organului înregistrării de stat de a notifica solicitantii privind carențele care determină imposibilitatea înregistrării, fiind oferit un termen necesar de remediere al acestora. În această perioadă organul de înregistrare nu va emite refuzul de înregistrare, fapt care va reduce barierele birocratice în procesul de înregistrare.

Proiectul enumeră expres condițiile în care poate fi refuzată înregistrarea organizației necomerciale, fiind asigurate garanții în conformitate cu standardele Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO). Astfel, înregistrarea organizației necomerciale se refuză doar dacă scopul pentru care a fost constituită contravine securității naționale, siguranței publice, apărării ordinii sau prevenirii infracțiunilor și această măsură este necesară într-o societate democratică (art. 13 alin. 9). Aceleași garanții sunt prevăzute în cazul procedurilor de lichidare forțată a organizațiilor necomerciale (art. 16 alin. 3).

Organizarea activității și structura internă a organelor de administrare a organizațiilor necomerciale. În scopul evitării unor situații problematice întâlnite în practică de către organizațiile necomerciale, proiectul de lege stabilește expres posibilitatea organizației necomerciale de a desfășura orice gen de activitate neinterzisă de lege în vederea realizării scopurilor sale statutare, inclusiv activitatea economică. (art. 6). Proiectul prevede pentru prima dată dreptul organizațiilor necomerciale de a practica antreprenorialul social (art. 6) precum și dreptul de a beneficia de mecanismul de desemnare procentuală (art. 9). În același timp, prin lege este prevăzută interdicția distribuirii profitului organizației între membri fondatori și alte persoane (art. 8 alin. 3), aceasta fiind o condiție *sine qua non* de activitate a sectorului necomercial.

Legea stabilește un model flexibil care permite organizarea internă a organizațiilor necomerciale în funcție de preferințele membrilor (art. 17). Sunt prevăzute garanții suplimentare pentru situațiile în care urmează a fi decisă reorganizarea și lichidarea asociației obștești și fundației (art. 18 alin. 7). În cazul organizației bazate pe calitate de membru (asociațiile obștești), ultima nu este obligată să accepte noi membri, decât în condițiile prevăzute de statut. Această prevedere nu se aplică federațiilor sportive naționale.

Proiectul de lege prevede dreptul și posibilitatea organizației necomerciale de a desemna un organ de control extern (auditor extern), fără a menține obligația de a desemna un cenzor (art. 20 alin. 1).

Rigorile de transparență și procedura de atribuire a statutului de utilitate publică. Informarea organului de înregistrare despre continuarea activității urmează să aibă loc în cazul modificării statutului, schimbării sediului, a componentei organelor de conducere și de control, în termen de 3 luni de la adoptarea acestor modificări. Informarea despre rezultatul activității este obligatorie la solicitarea Ministerului Justiției (art. 7 alin. 3).

Proiectul prevede un nou tip de activitate publică pe lângă cele deja existente – susținerea și promovarea sectorului necomercial și a organizațiilor necomerciale (art. 21 alin. 1 lit. i).

Proiectul enumeră exhaustiv condițiile de atribuire a statutului de utilitate publică, dar și beneficiile acordate de către statut (art. 23). Organizația necomercială care deține statutul de utilitate publică va proba această calitate prin extrasul din registrul organizațiilor necomerciale, disponibil online pe internet. Astfel, este eliminată condiția eliberării unui certificat din partea organului înregistrării de stat în acest sens, care confirmă în prezent statutul de utilitate publică.

Proiectul descrie atribuțiile comisiei de certificare de pe lângă Ministerul Justiției (Art. 24), condițiile și modalitatea prin care va asigura controlul conformării beneficiarilor cu statutul de utilitate publică pe perioada deținerii acestui statut (art. 26).

Proiectul de lege prevede un termen de până la 24 luni acordat organizațiilor necomerciale care cad sub incidența prezentei legi, pentru a-și ajusta actele constitutive care nu corespund rigorilor prezentei legi (dispoziții finale și tranzitorii). Această condiție este una rezonabilă și nu pune o sarcină excesivă organizațiilor vizate.

Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului de față nu atrage cheltuieli financiare suplimentare.

Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare, actele normative care trebuie elaborate sau modificate

Pentru implementarea prevederilor prezentului proiect, este necesară modificarea altor acte normative. În acest scop, au fost deja elaborate modificări în Codul civil.

Respectarea transparenței în procesul decizional

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, Proiectul a fost plasat pe paginile web ale Ministerului Justiției (directoriul „Transparența decizională”, compartimentul „*proiecte de acte legislative remise spre coordonare*”).

Secretar de stat

Eduard SERBENCO